

НАУЧЕН ЦЕНТЪР
“ПРЕСЛАВСКА КНИЖОВНА ШКОЛА”

НАУЧЕН ЦЕНТЪР
ПО ВИЗАНТИНИСТИКА

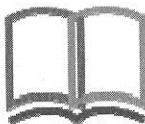
6 IN HONOREM

ΑΝΤΙΧΑΡΙΣΜΑΤΟΣ ΕΠΙΣΦΡΑΓΙΣΙΣ

Юбилеен сборник
в чест на 70-годишнината
на проф. д.и.н. Иван Йорданов

ШУМЕН, 2019

Изданието е шести том от поредицата IN HONOREM на Факултета по хуманитарни науки на Шуменския университет. Посветено е на 70-годишния юбилей на проф. д.и.н. Иван Йорданов.

Сборникът се издава с финансовата подкрепа на Национална научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“, финансирана от Министерството на образованието и науката.

Редакционна колегия:

Доц. д-р Тодор Тодоров (отговорен редактор)

Доц. д-р Женя Жекова

Доц. д-р Десислава Иванова

Гл. ас. д-р Камен Андонов

Рецензенти:

Доц. д-р Константин Константинов

Доц. д-р Красимир Кръстев

ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ“
НАУЧЕН ЦЕНТЪР ПО ВИЗАНТИНИСТИКА

IN HONOREM

6

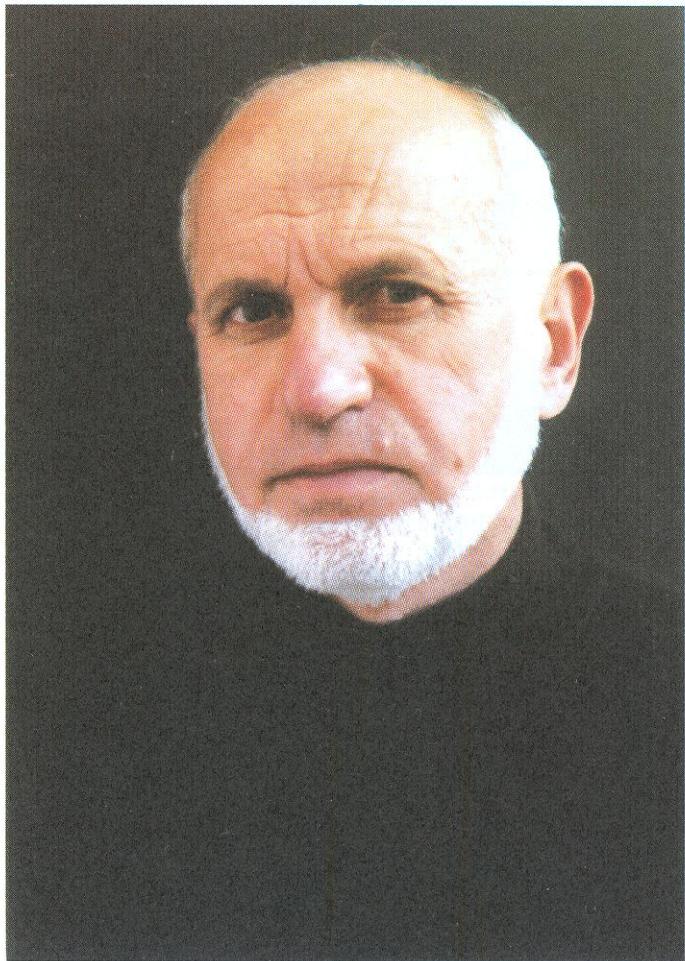
ΑΝΤΙΧΑΡΙΣΜΑΤΟΣ
ΕΠΙΣΦΡΑΓΙΣΙΣ

Юбилеен сборник

*в чест на 70-годишнината
на проф. д.и.н. Иван Йорданов*

Изп. д-р. Иван Йорданов

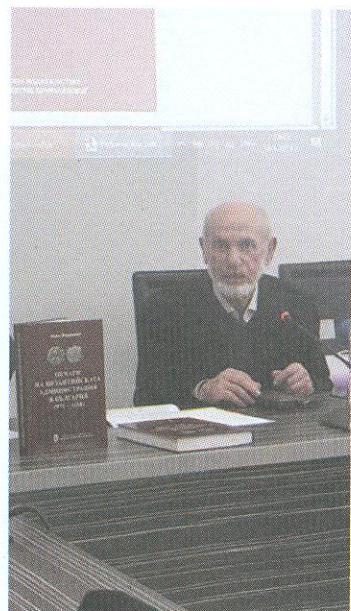
ШУМЕН
2019

Проф. д.и.н. Иван Йорданов

Doctor honoris causa на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски” – 26.04.2018 г.
Doctor honoris causa of Konstantin Preslavsky University of Shumen – 26.04.2018

Представяне на книгата „Печати на византийската администрация в България (971 – 1118)” – 16.04.2019 г.
– Шуменски университет „Епископ Константин Преславски”

Presentation of the book
„Seals of the byzantine administration in Bulgaria (971 – 1118)” – 16.04.2019 –
Konstantin Preslavsky University of Shumen

XII Международен симпозиум по византийска сфрагистика, Санкт-Петербург, със своите възпитаници и последователи Женя Жекова и Тодор Тодоров - 28.05.2019 г.

12th International Symposium on Byzantine Sigillography in the State Hermitage, St. Petersburg with his own graduates and followers Zhenya Zhekova and Todor Todorov – 28.05.2019

СЪДЪРЖАНИЕ

CONTESTS

СЪКРАЩЕНИЯ.....	15
ABREVIATIONS	15
СПИСЪК НА АВТОРИТЕ	17
LIST OF THE CONTRIBUTORS.....	17
Женя ЖЕКОВА	22
ПЪРВИТЕ 70!	
<i>Zhenya ZHEKOVA</i>	26
THE FIRST SEVENTY YEARS!	
Камен АНДОНОВ	30
ВИЗАНТИЙСКИТЕ ИМПЕРАТОРСКИ ПЕЧАТИ ОТ БЪЛГАРИЯ – ПРЕДСТАВИТЕЛНАТА ЧАСТ ОТ БЪЛГАРСКАТА СФРАГИСТИЧНА КОЛЕКЦИЯ. ПРИНОСЪТ НА ИВАН ЙОРДАНОВ	
<i>Kamen ANDONOV</i>	30
BYZANTINE IMPERIAL SEALS FROM BULGARIA – THE REPRESENTATIVE PART OF THE BULGARIAN SPHRAGISTIC COLLECTION. THE CONTRIBUTION OF IVAN JORDANOV	
Димчо МОМЧИЛОВ	48
АКВЕ КАЛИДЕ, СРЕДНОВЕКОВНИТЕ ПЕЧАТИ И ИВАН ЙОРДАНОВ	
<i>Dimcho MOMCHILOV</i>	48
AQUAE CALIDAE, THE MEDIEVAL SEALS AND IVAN JORDANOV	
Камен АНДОНОВ	53
БИБЛИОГРАФИЯ НА ИВАН ЙОРДАНОВ	
<i>Kamen ANDONOV</i>	53
BIBLIOGRAPHY OF IVAN JORDANOV	
Живко АЛАДЖОВ	75
ОЩЕ ЕДИН ПЕЧАТ ОТ ОБЕКТ „УЛИЦА“ ВЪВ ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ	
<i>Zhivko ALADZHOV</i>	75
ONE MORE SEAL FROM “ULITSA SITE” IN VELIKI PRESLAV	

<i>Николай АЛЕКСЕЕНКО</i>	78
ТРИ ПЕРСОНАЖА ВИЗАНТИЙСКИХ ХРОНИК XI В. И НАХОДКИ ИХ МОЛИВДОУЛОВ В БОЛГАРСКИХ ЗЕМЛЯХ <i>Nikolay ALEKSEYENKO</i>	78
THREE CHARACTERS OF ELEVENTH-CENTURY BYZANTINE CHRONICLES AND THE MOLYBDOBOULLA THEY FOUND IN BULGARIAN LANDS	
<i>Георги АТАНАСОВ</i>	91
БРОНЗОВА МАТРИЦА С АРХАНГЕЛ МИХАИЛ ОТ XI В. ДО КАТЕДРАЛНАТА ЦЪРКВА НА ДЪСТЪР/ СИЛИСТРА (КЪМ АРХАНГЕЛСКАТА ИКОНОГРАФИЯ) <i>Georgi ATANASOV</i>	91
BRONZE MATRIX WITH THE IMAGE OF ARCHANGEL MICHAEL OF 11 TH CENTURY FOUND NEAR THE CATHEDRAL CHURCH OF DRUSTAR / SILISTRA (ON ARCHANGEL'S ICONOGRAPHY)	
<i>Gert BOERSEMA und Alexandra-Kyriaki WASSILIOU-SEIBT</i>	108
SELTENE HEILIGE UND EINE BIBLISCHE SZENE AUF BYZANTINISCHEN SIEGELN EINER NIEDERLÄNDISCHEN PRIVATSAMMLUNG	
<i>Герт БОРСЕМА и Александра-Кириаки ВАСИЛИУ-ЗАЙБТ</i>	108
РЕДКИ ИЗОБРАЖЕНИЯ НА СВЕТЦИ И БИБЛЕЙСКА СЦЕНА ВЪРХУ ВИЗАНТИЙСКИ ПЕЧАТИ ОТ ХОЛАНДСКА ЧАСТНА КОЛЕКЦИЯ	
<i>Надежда БОТЕВА</i>	122
ОПИТ ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ИМЕТО НА РАННО-ВИЗАНТИЙСКАТА КРЕПОСТ КРАЙ ГРАД СЕВЛИЕВО (ΑΣΓΙΖΟΥΣ , ΑΓΟΥΡΕΙΝΟΥ, АГРИЗИНУС, ИГРИЗИНУС) <i>Nadezhda BOTEVA</i>	122
AN ATTEMPT TO IDENTIFY THE NAME OF THE EARLY BYZANTINE FORTRESS NEAR THE TOWN OF SEVLIEVO (ΑΣΓΙΖΟΥΣ , ΑΓΟΥΡΕΙΝΟΥ, AGRIZINUS, IGRIZINUS)	
<i>Vera BULGURLU</i>	129
A SELECTION OF UNPUBLISHED BYZANTINE LEAD SEALS FROM THE ADNAN ACI COLLECTION RELATED TO THE EAST <i>Vera БУЛГУРЛУ</i>	129
ПОДБРАНИ НЕПУБЛИКУВАНИ ВИЗАНТИЙСКИ ОЛОВНИ ПЕЧАТИ ОТ КОЛЕКЦИЯТА ADNAN ACI, СВЪРЗАНИ С ИЗТОКА	

<i>Дочка ВЛАДИМИРОВА – АЛАДЖОВА</i>	145
ОЛОВНИ ПЕЧАТИ ОТ АНТИЧНА СЕРДИКА (ОБЕКТ “ВЕСЛЕЦ” 13)	
<i>Dochka VLADIMIROVA – ALADZHOVA</i>	145
LEAD SEALS FROM ANCIENT SERDIKA (“VESLETS SITE” 13)	
 <i>Pantelis CHARALAMPakis</i>	150
KOVNICCA: A HAΡΑХ TENTH-CENTURY IMPERIAL TITLE	
<i>Пантелис ХАРАЛАМПАКИС</i>	150
KOVNICCA: ХАПАКС-ИМПЕРСКА ТИТЛА ОТ X ВЕК	
 <i>Jean-Claude CHEYNET</i>	163
SAUVÉS DE L’OUBLI PAR LEURS BULLES: LES MARCHAPSABOI	
<i>Жан-Клод ШЕЙНЕ</i>	163
СПАСЕНИ ОТ ЗАБРАВА ЧРЕЗ ТЕХНИТЕ ПЕЧАТИ:	
МАРХАПСАБИТЕ	
 <i>Viktor CHKHAIDZE and Andrey VINOGRADOV</i>	182
THE SEAL OF KONSTANTINOS, THE SON OF THE	
PROTOPROEDROS AND EXOUSIOKRATOR OF ALL ALANIA	
(ABOUT 1065 – 1075)	
<i>Виктор ЧХАИДЗЕ и Андрей ВИНОГРАДОВ</i>	182
ПЕЧАТ НА КОНСТАНТИН, СИН НА ПРОТОПРОЕДЪРА И	
ЕКСУСИОКРАТОР НА ЦЯЛА АЛАНИЯ	
 <i>Красимир ВЕЛКОВ</i>	194
КЪСНОАНТИЧНИ И СРЕДНОВЕКОВНИ МОНЕТИ	
ОТ СРЕДНОВЕКОВНИЯ ГРАД ВЕРДИЦА (ТВЪРДИЦА) И	
НЕГОВАТА ОКОЛНОСТ	
<i>Krasimir VELKOV</i>	194
LATE ANTIQUE AND MEDIEVAL COINS FROM THE MEDIEVAL	
TOWN OF VERDITSA /TVARDICA/ AND THE SURROUNDING AREA	
 <i>Павел ГЕОРГИЕВ</i>	205
НАДПИСЪТ ОСТРО БОГОИН ЗА ИСТОРИЯТА НА	
СРЕДНОВЕКОВНИЯ ШУМЕН	
<i>Pavel GEORGIEV</i>	205
THE INSCRIPTION OCTRO BOGOIN FOR THE HISTORY OF	
MEDIEVAL SHUMEN	

<i>Георги ГЕРОВ</i>	228
ИЗОБРАЖЕНИЕ НА ТЕТРАМОРФ ОТ ЦЪРКВАТА В ДИВОТИНСКИЯ МАНАСТИР	
<i>Georgi GEROV</i>	228
AN IMAGE OF TETRAMORPH FROM THE CHURCH IN THE DIVOTINIAN MONASTERY	
<i>Васил ГЮЗЕЛЕВ</i>	242
ТО ДЕУТЕРОН В ЦАРИГРАД И ТРИБУТА, ИЗПЛАЩАН ТУК НА БЪЛГАРСКИЯ ХАН ТЕРВЕЛ	
<i>Vasil GUZELEV</i>	242
TO ΔΕΥΤΕΡΟΝ IN CONSTANTINOPLE AND THE TRIBUTE, PAID TO THE BULGARIAN KHAN TERVEL	
<i>Стела ДОНЧЕВА и Николай НИКОЛОВ</i>	247
ПЕЧАТИ С РЯДКА ИКОНОГРАФИЯ ОТ ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ	
<i>Stella DONCHEVA and Nikolay NIKOLOV</i>	247
SEALS WITH RARE ICONOGRAPHY FROM THE TERRITORY OF BULGARIA	
<i>Мирослава ДОТКОВА</i>	254
МОНЕТА НА PRYMNESSUS, PHRYGIA ОТКРИТА В AQUAE CALIDAE	
<i>Miroslava DOTKOVA</i>	254
A COIN OF PRYMNESSUS, PHRYGIA, FOUND IN AQUAE CALIDAE	
<i>Esra Guzel ERDOGAN and Vivien PRIGENT</i>	258
BYZANTINE LEAD SEALS FROM SOUTH-EASTERN TURKEY: NEW EXHIBITS IN THE MUSEUMS OF ADANA AND MARAS	
<i>Езра Гюзел ЕРДОГАН и Вивиан ПРИЖОН</i>	258
ВИЗАНТИЙСКИ ОЛОВНИ ПЕЧАТИ ОТ ЮГОИЗТОЧНА ТУРЦИЯ: НОВИ ПОСТЪПЛЕНИЯ ОТ МУЗЕИТЕ ADANA И MARAS	
<i>Женя ЖЕКОВА</i>	271
ПЕЧАТ НА ЙОАН КОМНИН, БАЩА НА ИМПЕРАТОР АЛЕКСИЙ I КОМНИН	
<i>Zhenya ZHEKOVA</i>	271
A SEAL OF JOHN COMMENUS, FATHER OF EMPEROR ALEXIUS I COMMENUS	

<i>Илия Г. ИЛИЕВ</i>	279
ЮГОЗАПАДНИТЕ БЪЛГАРСКИ ЗЕМИ В ОГЛЕДАЛОТО НА NARRATIO ATHONENSIS AD ANNUM MCCXXXV	
<i>Iliya G. ILIEV</i>	279
THE SOUTHWEST BULGARIAN LANDS IN THE MIRROR OF NARRATIO ATHONENSIS AD ANNUM MCCXXXV	
<i>Janja Dora IVANČIĆ</i>	289
BYZANTIUM AND BULGARIA – A STUDY OF THE ADMINISTRATION OF BULGARIA 1018 – 1081	
<i>Жаня Дора ИВАНЧИЧ</i>	289
ВИЗАНТИЯ И БЪЛГАРИЯ – ПРОУЧВАНЕ НА АДМИНИСТРАЦИЯТА НА БЪЛГАРИЯ 1018 – 1081	
<i>Miliyana KAYMAKAMOVA</i>	313
ЗАЩО ЦАР СИМЕОН (893 – 927) И ПРЕСЛАВСКИТЕ КНИЖОВНИЦИ СА ПРОЯВЯВАЛИ ИНТЕРЕС КЪМ ВИЗАНТИЙСКИТЕ УНИВЕРСАЛНИ ХРОНИКИ?	
<i>Miliyana KAYMAKAMOVA</i>	313
WHY TSAR SIMEON (893 – 927) AND PRESLAV WRITERS WERE INTERESTED IN BYZANTINE UNIVERSAL CHRONICLES?	
<i>Maria-Evgenia KOUROUSIA and Yorke NIKOLAOU</i>	336
“PATRIKIOS USES THIS IN GOOD HEALTH”. A BIZARRE EARLY-BYZANTINE OBJECT	
<i>Мария-Евгения КУРУСИЯ и Йорка НИКОЛАУ</i>	336
“ПАТРИКИОС ИЗПОЛЗВА ТОВА В ДОБРО ЗДРАВЕ”. НЕОБИЧАЕН РАННО-ВИЗАНТИЙСКИ ПРЕДМЕТ	
<i>Nikolay K’NEV и Деян RABOVYANOV</i>	340
ВИЗАНТИЙСКИ ОЛОВЕН ПЕЧАТ ОТ КРЕПОСТТА БУЗОВО КАЛЕ	
<i>Nikolay KANEV and Deyan RABOVYANOV</i>	340
A BYZANTINE LEAD SEAL FROM BUZOVO KALE FORTRESS	
<i>Ergün LAFLI and Werner SEIBT</i>	346
FIVE BYZANTINE LEAD SEALS OF THE SEVENTH CENTURY A.D. FROM MARMARIS IN CARIA (SOUTHWESTERN TURKEY) WITH TWO APPENDICES	
<i>Ергюн ЛАФЛИ, Вернер ЗАЙБТ</i>	346
ПЕТ ВИЗАНТИЙСКИ ПЕЧАТА ОТ VII ВЕК ОТ МАРМАРИС В КАРИА (ЮГОЗАПАДНА ТУРЦИЯ) С ДВЕ ПРИЛОЖЕНИЯ	

<i>Игор ЛАЗАРЕНКО</i>	356
МОЛИВДОВУЛИ ОТ СРЕДНОВЕКОВНИЯ ГРАД ПЕТРИН	
<i>Igor LAZARENKO</i>	356
MOLYBDOBULLA FROM THE MEDIEVAL TOWN OF PETRIN	
<i>Eleni LIANTA</i>	369
LATIN IMITATIVE BILLON TRACHEA	
ISSUED IN THE MINT OF THESSALONICA (1204 – 1224)	
<i>Елени ЛИАНТА</i>	369
ЛАТИНСКИ ИМИТАЦИИ НА BILLON TRACHEA	
ОТ МОНЕТАРНИЦАТА НА СОЛУН (1204 – 1224)	
<i>Alexandru MADGEARU</i>	380
„SCYTHIAN” AND „DACIAN” MILITARY MEN IN EGYPT, PALESTINE AND ITALY IN THE 6 TH – 7 TH CENTURIES	
<i>Александру МАДЖЕРУ</i>	380
„СКИТСКИ” И „ДАКСКИ” ВОЙНИЦИ В ЕГИПЕТ, ПАЛЕСТИНА И ИТАЛИЯ ПРЕЗ VI – VII ВЕК	
<i>Robert MIHAJLOVSKI</i>	393
BYZANTINE SEALS FROM THE MEDIEVAL SETTLEMENT OF VAROŠ, PRILEP	
<i>Роберт МИХАЙЛОВСКИ</i>	393
ВИЗАНТИЙСКИ ПЕЧАТИ ОТ СРЕДНОВЕКОВНОТО СЕЛИЩЕ ВАРОШ, ПРИЛЕП	
<i>Пламен ПАВЛОВ</i>	403
ГРУЗИНЦИ И АЛАНИ В БЪЛГАРО-ВИЗАНТИЙСКИТЕ ВОЙНИ В КРАЯ НА XII – НАЧАЛОТО НА XIII ВЕК	
<i>Plamen PAVLOV</i>	403
GEORGIANS AND ALANS IN THE BULGARIAN-BYZANTIAN WARS AT THE END OF THE XII – EARLY XIII CENTURY	
<i>Иля ПРОКОПОВ</i>	410
ЕКЗОТИЧНИ МОНЕТИ ИЛИ НЕПРОУЧЕН ИЗВОР ЗА ИСТОРИЯТА НА ТРАКИЯ ПРЕЗ III – I в. пр. Хр.	
<i>Ilya PROKOPOV</i>	410
EXOTIC COINS OR AN UNEXPLORED SOURCE OF THE THRACIAN HISTORY IN III – I c. BC	

<i>Боряна РУСЕВА</i>	420
ЗА ПОСТУМНИТЕ АЛЕКСАНДРОВКИ СЪС СИМВОЛ ФАКЕЛ, СЕЧЕНИ В МАКЕДОНИЯ ОК. 280/9 – 277/6 Г. ПР.ХР. ИЛИ ПО- КЪСНО	
<i>Boryana RUSSEVA</i>	420
ON ALEXANDER'S COINS WITH A TORCH CUT IN MACEDONIA CA. 280/279 – 277/276 BC OR LATER	
<i>Werner SEIBT</i>	431
SOME SEALS OF BYZANTINE PROFESSIONAL MEN	
<i>Вернер ЗАЙБТ</i>	431
ПЕЧАТИ НА ВИЗАНТИЙСКИ ЗАНАЯТЧИИ	
<i>Veselin STANKOV</i>	442
МОЛИВДОУЛ С ТОПОНИМА ФЛОRENЦИЯ ОТ ЗЕМЛИЩЕТО НА ОБЩИНА АСЕНОВГРАД	
<i>Veselin STANKOV</i>	442
A SEAL WITH THE TOPOONYM OF FLORENCE FROM ASENOVGRAD MUNICIPALITY	
<i>Valerij STEPANENKO</i>	446
К ИКОНОГРАФИИ СВЯТЫХ ВОИНОВ В ВИЗАНТИИ. СВ. АНДРОНИК	
<i>Valeriy STEPANENKO</i>	446
ON THE ICONOGRAPHY OF WARRIORS-SAINTS IN BYZANTIUM. SAINT ANDRONICUS	
<i>Svetlozar STOYANOV</i>	449
ПРЕСЛАВ КАТО ЛОГИСТИЧЕН ЦЕНТЪР НА ЙОАН I ЦИМИСХИЙ ПРИ ВОЕННИЯ ПОХОД ОТ 971 Г. ПРИНОСЪТ НА СФРАГИСТИ- КАТА	
<i>Svetlozar STOYANOV</i>	449
PRESLAV AS THE LOGISTICAL CENTRE OF JOHN I TZIMISCES DURING HIS MILITARY CAMPAIGN IN 971. THE CONTRIBUTION OF SIGILLOGRAPHY	
<i>Todor TODOROV</i>	458
ВИЗАНТИЙСКИ ПЕЧАТИ ОТ AKVE CALIDA – ТЕРМОПОЛИС	
<i>Todor TODOROV</i>	458
BYZANTINE SEALS FROM AQAUE CALIDAE – TERMOPOLIS	

<i>Иво ТОПАЛИЛОВ</i>	465
ВЪРХУ ЕДИН АСПЕКТ НА ТОПОСНАТА ЛИТУРГИЯ В КОНСТАНТИНОПОЛ ПРЕЗ IV ВЕК	
<i>Ivo TOPALILOV</i>	465
ON ONE ASPECT OF THE STATIONAL LITURGY IN CONSTANTINOPLE IN 4 TH CENTURY	
 <i>Константин ТОТЕВ</i>	482
ДВА ЗЛАТНИ ПРЪСТЕНА ПЕЧАТИ С ИНИЦИАЛИ ОТ КРЕПОСТТА ПРИ С. ГРАДНИЦА, СЕВЛИЕВСКО	
<i>Konstantin TOTEV</i>	482
TWO GOLD RING-SEALS WITH INITIALS FROM THE FORTRESS NEAR THE VILLAGE OF GRADNITZA, SEVLIEVO	
 <i>Христо ТРЕНДАФИЛОВ</i>	489
ВЕЛИКОПРЕСЛАВСКИ НАНОСИ В ЛЕТОПИСНИЯ РАЗКАЗ ЗА ЯРОСЛАВ МЪДРИ	
<i>Hristo TRENDAFILOV</i>	489
GREAT PRESLAV'S DEPOSITS IN THE CHRONICLE ABOUT JAROSLAV THE WISE	
 <i>Христо ХАРИТОНОВ</i>	496
НЕИЗВЕСТЕН ТИП МОНЕТА НА БЪЛГАРСКИ ХРИСТИЯНСКИ ХРАМ	
<i>Hristo HARITONOV</i>	496
AN UNKNOWN TYPE OF COIN OF A BULGARIAN CHRISTIAN CHURCH	